

framdeles försöka att uppvisa, huru detta slagit ut för landets nuvarande kritiska talförare, Eos.

F—e.

23 HEGEL OCH EOS.

Freja n:o 98 10. XII 1839

10 Utan att vilja fästa oss vid sådana ur Tyska föregångare citerade kraftbitar, som följande: »Hegelska filosofiens högtidsdrägt har sönderfallit i trasor och öfvergått i mångas händer, men så brokiga dessa lumpor än äro, förslå de likväl icke alltid att betäcka nuditeterna»; skola vi hellre kasta ett pröfvande ögonkast på Eos egna, djupsinniga bedömanden i ämnet.

Det mest utvecklade (ehuru i sanning ganska outveckladt) förekommer i en recension, uti N:o 43 för den 10 Maj. Det heter här att »Hegelska filosofien gjort anspråk på att vara Christendomens filosofi», men att detta anspråk från många håll »rönt stark gensägelse; och då *man* bland mycket öfverensstämmande funnit mycket, som strider mot *en viss* uppfattning af Christendomen, *kanske* äfven ett och annat, som ej rätt låter förlika sig med dess sanna väsende, så har *man* påstått, att ingen filosofi vore för ett christligt tänkesätt farligare», o. s. v. Vi kunna icke afgöra om Rec. med dessa »*man*», »*en viss*», »*kanske*» velat uttrycka sin hofsamhet vid afgörandet öfver en sak af verldshistorisk betydelse; men säkert är, att ingen lämpligare väg kan väljas, för att hos mängden väcka en helsosam fruktan för »tankens vådliga ansträngning», än en dylik halfhet och obestämdhet. Det ser väl ut som Rec. icke gerna velat taga dessa löst framkastade beskyllningar på sitt ansvar, emedan han för deras sanning ingen måttstock ägt; men dock har han icke kunnat neka sig nöjet att åtminstone få antyda, huru ochristlige Hegel och alla hans anhängare troligen äro eller kunna vara. Likväl skulle man tycka att Rec. tryggt kunnat svärja, att Hegels uppfattning strider mot »*en viss*» uppfattning af Christendomen, t. ex. mot Mahomets. Rec. anför vidare: att *en »man»* tror sig finna en hufvudskiljaktighet »i den förmenta oförmågan hos det dialektiska tänkandet, att gifva en för hjerta och känsla tillfredsställande förklaring af idéerna Gud, Frihet, Odödlighet, hvilka i den enfaldiga Christendomen äga ett för hjertat värmande och för den religiösa känslan lugnande lif.» Har en sådan »*man*» funnits, som af det

30 »dialektiska tänkandet» fordrat en »*för hjerta och känsla tillfredsställande förklaring*» öfver Gud och odödlighet, så har *hans* religiösa känsla varit en lögn, ett själfbedrägeri. Den »religiösa känslan», den »enfaldiga Christendomen» begär inga förklaringar. För henne finnes ingen spekulation. Att den, som fordrar insigt, redan lemnat den blotta känslans ståndpunkt, är ett psykologiskt *abc*, hvarom minst Rec. af en psykologi borde låta erinra sig.

I det följande öfvergår Rec. med bortlemnande af det mångtydiga *man*, till, såsom det synes, ett försvar för spekulationen i allmänhet, hvaraf således äfven den Hegelska torde få hugna sig. Vi frukta dock, att spekulationen icke finner sig lika belåten med detta försvar, som, författaren till den recenserade psykologien¹ måste finna sig smickrad af

40

¹ Att den klandrade otydligheten i denna psykologi måste vara särdeles stor, inses deraf, att Rec. af densamma lärt sig, huru den subjektiva anden är en »förmåga», icke *Process af veta och vilja*.

Rec:s »antydning», att hans bok äger »en förnuftig och bindande tankegång.» Ty enligt nämnda försvar kan spekulationen icke få någon annan betydelse, än den att vara en ganska gägnelig exercis. Rec. börjar med följande hypotetiska sats: »Om Christendomen är Guds eget ord, så är det klart, att hvarje menckligt försök, att i en ändlig form, vare sig tanke, känsla eller handling uppfatta och återgifva detsamma, måste lemna ett resultat, som ej fullt motsvarar den höga urbilden.» Skulle icke Rec. nämt »känsla och handling», kunde man anse det anförda innebära den vanliga triviala thesen om förnuftets otillräcklighet, uti hvad Guds rike tillhör. Nu är det sagda fullkomligt meningslöst. Rec. låter väl detta »Guds eget ord» finnas i den bok, som kallas Bibeln? Af Rec:s ord följer då, att detta Guds ord, såsom lefvande i ett menckligt medvetande, är förändligadt, har en »ändlig form.» Hvad återstår då för att detsamma måtte vara denna ändlighets »urbild?» Säkerligen intet annat, än dess af intet menckligt väsende kända tillvaro i papper och trycksvärta, på en lika okänd bokhylla. Ty om Rec. med de anförda orden menat, att »Guds eget ord», såsom urbild, är blott för Guds eget medvetande; måste han väl hafva betänkt att *vetandet* om Gud, således äfven om Guds medvetande samt om detta medvetandes innehåll (Guds eget ord), är ett *menckligt vetande*, antingen åskådadt eller förestäldt eller tänkt. Rec. fortfar: »Genom inga dylika försök göres Guds eget ord öfverflödigt; de äro alla, från en viss sida betraktade, betydligt skiljaktiga från detsamma» o. s. v. Det kan nu väl icke Rec. förbjudas, att betrakta hvad han vill från en viss sida; men vi hoppas hafva antydning, att en sådan betraktelse icke är den förnuftiga och bindande tankegångens.

Läran om en approximationsmetod i filosofien synes i Upsala vara så inrotad, att den af våra anmärkningar »ej fullt», »kanske» icke ens »betydligt» kan rubbas. Men hvad tydligen borde kunna inses, är, att med en mängd obestämda, qvantitativa »grader» intet är vunnet. För en slik spekulering finnes ingen sanning, intet mennisko-slägte, ingen Christendom eller försoning — om icke blott från en viss sida betraktadt, d. ä. *taliter qualiter*. Men sanningen är icke ett blott ideal. Ja till och med idealet, det sköna, är icke en grad, ett ungefär, ehuru detta syntas vara några Svenska estetikers *mening*. Vi skola, om icke Redaktionen illa upptager våra små påminnelser, härnäst göra Eos uppmärksam på ett och annat sådant *ungefär*, icke mindre i dess konst-teorier, än i dess konstkritik.

F—e.

24 EOS' ESTETISKA CHAOS.

Freja n:o 99 13.XII 1839

Titeln på vår korta artikel kunde anses för ett alltför strängt skämt, om icke Eos, såsom konstdomare, både teoretiskt och praktiskt gifvit allt för stora prof på inkonsequens och godtycklighet. Med allt skäl kan väl den i Eos, N:s 52 och 53, införda teorin för den sköna konsten anses vara bladets egen.

Nämnda teori röjer väl, hvad man vanligen fordrar hos ett konstverk, invention och lätthet hos förf. att röra sig med en mängd konst-teoretiska termer. Dock en vettenskaplig afhandling är icke en roman. Dess första requisitum är inre konsekvens och bevisning. Men ty värr synes demonstration, bevisning, vara en af flera Hrr filosofer i Sverige okänd, åtminstone ringa aktad notion. Man finner det beqvämligare att konstruera, d. ä. att sammanställa några satser, med försäkningar att den ena är